

"Det betyder dog ikke, at kvantitative og kvalitative analyseformer integreres: I realiteten retter de sig mod forskellige forhold i programfladen og kan på den måde supplere hinanden, men en metodisk syntese er umulig, da man ikke kan analysere kvalitativt på en kvantitativ måde" ("Nærnsyn på fjernsyn, s. 15). På den baggrund virker det misforstået og overflødigt, når Henrik Dahl fortæller, at vores "gode hensigt" om at forene disse metoder "støder på principielle problemer, der ikke overvindes og ikke kan overvindes". For det andet er det misvisende, når Henrik Dahl kritiserer, at vi i den kvantitative del af analysen ikke lever op til kravene for positivistisk videnskabelighed, der i sin ægte form i følge anmelderen er "hypotetisk-deduktiv". Han ser helt bort fra den kendsgerning, at en meget stor del af den kvantitative forskning ikke er hypotetisk-deduktiv, men har et mere ydmygt, deskriptivt sigte: Gennem opstilling og anvendelse af forskellige inddelingskategorier forsøger man at få lidt hold på virkelighedens kaotiske mangfoldighed. Vores kvantitative analyse er af en sådan beskaffenhed, og her opfylder vi til fulde krav om videnskabelig redelighed.

Bogens tyngdepunkt består af en kvalitativ æstetisk programfladeanalyse, som Henrik Dahl imidlertid stort set ikke behandler i sit indlæg. Analysen kan principielt ikke vurderes ud fra den positivistiske sociologiske kriterier, som anmelderen så grundigt gør rede for, og når han ser analysens resultat som en konstatering af, at Kanal 2 og Weekend TV har forskellig 'house style', viser det, at han ikke har forstået, hvad den drejer sig om. Derfor bliver også hans andet kritikpunkt, som går på, at forholdet mellem offentlighedsteori (makroteori) og socialpsykologisk behovs- og narcissismeteorier (mikroteori) ikke reflekteres kritisk, misvisende. I analysen demonstreres bl.a., hvordan konkrete TV-programmer på én gang er artikulationer af kommunikationens offentlighedsform

og rummer en række appeller, som kun kan forstås i sammenhæng med seernes behovsprofiler. Teorierne kaster derved lys over nogle forskellige sider af programmerne - derfor har vi valgt dem -, og i den forbindelse er det mindre væsentligt, at teorierne ikke uden videre går op i hinanden.

Vores bog skal hverken bekræfte den ene eller den anden teori, og vi har alene anvendt de teoretiske overvejelser som nogle rammer, inden for hvilke den æstetiske programfladeanalyse kan reflekteres. Hvorvidt denne analyse er lykket for os, skal vi ikke vurdere. Det havde været opgaven for en anmeldelse at diskutere.

Duplik

Af Henrik Dahl

Jeg har i MedieKultur 11 anmeldt Hjarvard & Søndergaards bog, og det fremgår af min anmeldelse, at bogen er 'glimrende' og karakteriseret af 'grundighed og saglighed', samt at forfatterne er 'evident seriøse og dygtige' (kan altså slå efter i MedieKultur 11, p. 155-157). Dette mener jeg i ramme alvor, men hvis det ikke skulle være sivet ind, vil jeg gerne gentage det: Jeg er fuld af respekt og beundring for den måde, Hjarvard og Søndergaard er trængt ind i et enormt stof på og har fået det bearbejdet, så de store linier kan trækkes frem.

Når jeg ikke mener, at de to forfattere med det samme skal have Nobelprisen og Carlsbergs æresbolig, er det på grund af nogle interessante men typiske problemer, som ikke er

løst, som bør løses, og som er en arvesynd fra en stor del af den empiriske danske medieforskning i den form, den har antaget i 80'erne.

Grunden til, at jeg har taget disse principielle problemer op er netop, at Hjarvard & Søndergaard er yderst kompetente og deres bog er så gennemarbejdet. Hvis det var en ligegyldig bog af to ligegyldige forfattere, kunne man bare trække på skuldrene og være ligeglad. Set i det lys er det måske oven i købet beklageligt, at de to forfattere overhovedet ikke ønsker at gå ind på selv den mindste og mest loyale kritik af deres bog.

Som anmelder må man i princippet tage fat på et hvilket som helst aspekt af et værk, som man finder væsentligt. Jeg kan ikke tage mig af, hvad Hjarvard & Søndergaard synes er det centrale. Ellers kunne forfattere lige så godt selv skrive anmeldelsen af deres egne bøger.

Jeg kan kun opfordre så mange som muligt til at læse 'Nærsyn På Fjernsyn' og derpå gå ind i diskussionen af såvel bogen som de problemer, den rejser.

Mads Christoffersen, Flemming Nielsen, Knud Erik Skouby og Poul Wolffsen: Teledistribueret Service. Træk af den internationale udvikling i finans-, nyheds- og detailhandelssektoren. TDS-rapport nr. 1. Institut for samfundsfag. Danmarks Tekniske Højskole. 134 s., Kr. 95,-.

Anmeldt af: Kim Minke, Danmarks Journalisthøjskole.

Forfatterne prøver i denne første rapport fra TDS-projektet (TDS er altså forkortelsen af teledistribueret service) at krabbe sig ind på problemafgrænsning og begrebsfastlæggelse ud fra litteraturen og ud fra et par studierejser (til Frankrig og England). Man vil gerne, siges det, nå frem til et sæt analyser, som skal give baggrundsviden til en mere generel vurdering af udviklingens konsekvenser for erhvervsstrukturen i Danmark.

Bogens tre hovedkapitler gennemgår udviklingen af nye teknologier til brug i pengeinstitutterne, de franske erfaringer med teletelsystemet (med gratis fordeling af terminaler til telefonabonnenter, som fik tilbuddet om at erstatte papirtelefonbøgerne med et elektronisk søgesystem), og endelig en gennemgang af britiske erfaringer med brug af diverse netværk og planer om teleshopping i detailhandelen.

Bogen slutter med et kapitel om resultater og perspektiver. Opsummeringen har form af seks hypoteser, som de kaldes, uden at de dog kan siges at være hypoteser i strengt metodisk forstand. Hypotese fem siger således: De valg der i dag er ved at blive truffet af teleadministrationerne, edb-industrien, og de store brugere angående teleinfrastrukturens fremtidige organisering, kan let blive på bekostning af den øvrige industri, de private brugere og bredere samfundsinteresser.

Hvis man prøver at finde den erkendelsesinteresse, som styrer den iøvrigt noget forvirrede fremstilling, kan den beskrives som spørgsmålet om hvilke organisatoriske, økonomiske og reguleringsmæssige rammer, som fremmer udviklingen af samfundsmæssigt ønskværdige serviceformer. Det nærmeste rapporten kommer et svar er i tilløbet til en argumentation, især baseret på de franske erfaringer, som efter debatten om de-regulering og liberalisering genindsætter staten i en nøglerolle som formidler af kapital og organisation. Kun staten kan løse problemet med, at der ikke er noget udbud, før der er en efterspørgsel, og at der ikke er nogen efterspørgsel før udbuddet gør det attraktivt at investere i de tekniske apparater, som skal til, for at den teledistribuerede service kan nå ud til den endelige forbruger.

I afsnittet om pengeinstitutterne betones det, at disse har været en motor i udviklingen af de muligheder for serviceydelser, som ligger i telematikken. Bankerne har taget de nye muligheder i brug for at forsøge at dæmpe omkostningerne, rationalisere og måske prisbelægge hidtidige gratisydelser. Ikke mindst har de søgt efter metoder til at bekæmpe checkforbruget og -misbruget. Målet har været færre checks og færre banale ansigt-til-ansigt ekspeditioner. Som enhver kan se af disse års bakregnskaber er det ikke helt gået efter forventning. Omkostningerne er blevet ved med at sige, bl.a. fordi kunderne har reageret på de nye muligheder med at ønske hyppigere kontakt til deres bank, teknologisk formidlet eller ej. Ydermere har de nye muligheder for gennemrational bankdrift givet nye aktører lyst til at lege bank på et højteknologisk grundlag, i Danmark bl.a. forsikringsselskaberne, i udlandet ikke mindst store detailhandelskæder.

Home banking er ikke blevet den store succes blandt flertallet af kunder, som stort set ikke har brug for ydelserne (hvad enhver undtagen konceptets åbenbart noget verdensfjerne og overprivilegerede ophavsmand kunne ha-

ve sagt sig selv). Bank of Scotland har taget konsekvensen og ændret navnet på sin service til Home and Office Banking. På dette niveau synes der at være en vis raison i sagen.

I afsnittet om de franske erfaringer skitseres de privilegier, den franske trykte presse er blevet tildelt, når det gælder udviklingen og udnyttelsen af nye informationsteknologisk bårne ydelser. De har ikke alle sammen noget med journalistik og nyheder at gøre. De såkaldte messengeries roses, dvs. interaktive, erotiske meddelelsestjenester, har skabt interesse og indtjent penge for store dele af den øvrige udvikling. Her savner man i bogen i høj grad eksempler, for det mest vidtløftige i beskrivelsen af messengerierne er afsnitoverskriften: Den pakkekoblede erotik - telematikens højoktane drivmiddel. Forfatteren af dette afsnit synes imponeret af den folkelige opfindsomhed og meddelelseslyst, som ligger bag messengerierne. Beundringen hos læseren blegner dog, når man i en note ser, at de er animée, hvad forfatteren i første omgang oversætter til overvågede. Hvad der virkelig synes at være tale om er ikke, at brugerne kommunikerer med hinanden, men med et timelønnet ver-balerotisk phantom.

TDS i dagligvareforsyningen bliver i første omgang en sag mellem butikkerne og deres leverandører. Først senere kan perspektivet med tele-shopping komme til. Teleshopping betyder ikke for den almindelige forbruger, at han nu igen ligesom i halvtredserne kan få varerne bragt til døren af en bydreng. Forandringen kommer til at ligge i butiksstrukturen og distributionssystemerne. Man kan for nogle varegrupper forudse butikkernes forsvinden, således at detailhandelen bliver fuldt elektronisk, og kunden f.eks. så blot henter det købte ved en terminal. Men det er fremtidsmusik. For øjeblikket er den vigtigste udvikling bundet til kasseterminalerne i butikkerne og de øgede muligheder for styring af lager og pengestrømme.

Bogen har karakter af at være en meget foreløbig arbejdsrapport, og den prætenderer ikke andet. Det virker som om forfatterne selv har været nybegyndere i emnet ved projektets start, for læseren får stort og småt præsenteret i en ganske ustruktureret blanding, som ikke tyder på, forfatterne selv er kommet ud på den anden side, efter at have bevæget sig ind i stoffet. De tre sektorgennemgange er det mest vellykkede, medens de analytiske, teoretiske overvejelser og de bredere samfundsmæssige perspektiver kun bliver til forvirrede ansatser. Men der kommer jo flere rapporter fra projektet, hvor disse skævheder kan rettes op.

Lise Busk Kofoed og Gitte Marling: Kan man det? Om TV-forsøg i lokalområder. Projekt PIPPI - AUC nov. 1988. Video. Varighed: 25 min. - Pris: kr. 175,-.

Anmeldt af Bo Fibiger, Institut for informations- og medievidenskab, Aarhus Universitet.

Projekt PIPPI står for Plan, indflydelse og proces i sociale eksperimenter med informationsteknologi og er et følgeforskningsprojekt på AUC om teknologiforsøg i lokalsamfund.

Som led i projektet/projektrapporteringen er der udarbejdet en videoproduktion med titlen: Kan man det? - Om TV-forsøg i lokalområder.

I videoen fortælles om 3 danske forsøg med lokal-TV, der har fået tilskud fra Teknologistyrelsen, nemlig i Gellerup, i Vejle og på Fejøl. Forsøgene perspektiveres gennem erfaringer fra et større amerikansk forsøg i Reading, og

kommenteres af Arne Gaardmand fra Teknologistyrelsen og medieforskeren Frands Mortensen.

Ideen med at formidle projekterfaringer gennem videomediet er god, fordi det giver mulighed for at viderebringe erfaringer på en mere konkret og sanselig måde. Men når man producerer en video er det vigtigt at gøre op med sig selv, hvad det er man vil: Om man vil lave en TV-udsendelse, der kan stå alene. Eller om den skal fungere som et supplement til andet materiale (foredrag/teksthefte osv).

Denne videoproduktion er ikke suppleret med andet materiale, men i en lille pjece om videofilmen oplyses det, at den vil blive fulgt op med en vurdering af forsøgene i bogform i foråret 1989. Jeg har fået oplyst, at denne rapport endnu ikke er færdig.

Jeg mener ikke, at denne videofilm kan stå alene som formidler af et budskab, men at den kan være et fint supplement i en studiekredssammenhæng eller i forbindelse med et foredrag. Og måske vil den få en ny funktion som dokumentation i forbindelse med den endelige rapport.

Frands Mortensen siger i sit indlæg, at forsøg med lokal-TV kræver grundig planlægning. Det gør en enkeltstående videoproduktion også, og det er især her dette formidlingsforsøg har sine svagheder.

Allerede før produktionen blev sat i værk, skulle der have ligget en klar ide om, hvilken status produktionen skulle have: som selvstændig helhed eller i samspil med andre medier.

Som led i en forskningsformidling er det også vigtigt, at producenterne er klar over, hvilken historie de vil fortælle. Når jeg placerer videofilmen som egnet i forbindelse med studiekredsarbejde er det bl.a. fordi den har en udpræget collagekarakter. Vi starter med en præsentation af de danske byforsøg, men præsentationen rejser ikke af sig selv de problemstillinger, som filmen vil have frem. Der-